

EPILOG

Tablice retabulum ołtarza głównego katedry hamburskiej obecnie wystawione są w Galerii Sztuki Średniowiecznej Muzeum Narodowego w Warszawie, ostatnio zaś zaprezentowane zostały w hamburskiej Kunsthalle z okazji wystawy milenijnej. Ekspozycja ta, której geneza naszkicowana zostanie poniżej, zapoczątkowała rewizję poglądów na *Sztukę Średniowiecza w Hamburgu*.⁴⁵⁶

Początek wiąże się z rokiem 1989, kiedy otwarcie granic pomiędzy Europą Wschodnią a Zachodnią stworzyło sprzyjający klimat badawczy w zaniebanych od dłuższego czasu dziedzinach oraz zaowocowało w konstruktywnych kontaktach naukowych. Konsekwencją zjednoczenia Niemiec było również wytyczenie nowych granic katolickich diecezji, w efekcie czego hanzeatycki Hamburg – 1150 lat po przepędzeniu przez Wikingów biskupa Ansgara – podniesiony został 7 stycznia 1995 roku ponownie do rangi siedziby arcybiskupa. Wraz z intronizacją metropolity Ludwiga Averkampa otrzymało miasto w dzielnicy St. Georg nową katedrę pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny.⁴⁵⁷

Dzięki pośrednictwu dr Eckharda Schaara, autor niniejszej pracy przedstawił 24 lipca 1995 wyniki swoich badań dyrektorowi hamburskiej Kunsthalle prof. dr Uwe M. Schneede, a następnie dyrektorowi senackiego urzędu d/s kultury Hamburga (Kulturbehörde der Freien und Hansestadt Hamburg) prof. dr Volkerowi Plagemannowi. Z inicjatywy Fundacji Ochrony Zabytków Hamburga (Stiftung Denkmalpflege Hamburg) doszło w 1997 roku do porozumienia pomiędzy Muzeum Narodowym w Warszawie a hamburskim urzędem d/s kultury oraz urzędem konserwatorskim Hamburga (Denkmalschutzamt Hamburg) w sprawie odrestaurowania w Hamburgu, w ramach wspólnego projektu polsko-niemieckiego, skrzydeł retabulum oraz ośmiu zachowanych figur apostołów, a następnie ich publicznego wystawienia.

12 grudnia 1997 skrzydła ołtarza znalazły się w Hamburgu. Miejscem trwających prawie dwa lata prac konserwatorskich był nowo otwarty warsztat kościoła St. Jacobi. Wykonawcą prac był zmieniający się trzyosobowy zespół konserwatorów, koordynowany przez radę naukową z obu krajów. Sfinansowanie projektu umożliwiła fundacja im. Hermanna Reemtsmy (Hermann Reemtsma Stiftung), Fabryka Papierosów Reemtsma (Reemtsma Cigarettenfabriken GmbH) oraz wzmiankowana Fundacja Ochrony Zabytków Hamburga.⁴⁵⁸

⁴⁵⁶ Pod tym tytułem – *Kunst des Mittelalters in Hamburg* – ukazały się we wspólnym ozdobnym wydaniu trzy publikacje: Ausst. Kat. Hamburg (Goldgrund) 1999; Ausst. Kat. Hamburg (Burgen) 1999; Plagemann (Kunst) 1999. – Porównaj wykłady wygłoszone w końcu 1999 r. w kościele St. Jacobi w Hamburgu: Plagemann 2000 oraz dalszą pracę: Plagemann (Kirchen) 1999.

⁴⁵⁷ Herbort 13.1.1995. – Kościół NMP wybudowany został według planów paderbornskiego diecezjalnego radcy budowlanego Arnolda Guldenpfenniga w latach 1890–1893 jako pierwszy katolicki kościół w Hamburgu od czasów reformacji. Por. Hipp (Hamburg) 1989, s. 266.

⁴⁵⁸ DSA Hbg 2001.

Epilog

Trwającym jeszcze pracom konserwatorskim towarzyszyło międzynarodowe sympozjum w czerwcu 1998 roku w hamburskim kościele St. Jacobi,⁴⁵⁹ a we wrześniu 2000 roku zorganizowana została konferencja w Muzeum Narodowym w Warszawie. O ołtarzu i postępach prac konserwatorskich informowała dokumentacja zaprezentowana w nawie południowej kościoła. Objazdowa wystawa przygotowana w dwóch wersjach językowych miała za zadanie przybliżyć projekt także poza Hamburgiem. Jej koncepcja opracowana została na potrzeby *Dnia Otwartego Pomnika (Tag des offenen Denkmals)* i przedstawiona 25 sierpnia w poznańskim Instytucie Zachodnim, stanowiąc istotny punkt programu zjazdu historyków *Polacy i Niemcy – 60 lat od wybuchu II wojny światowej. Historia i przyszłość*. Następnie ekspozycja pokazana została w Malborku, Warszawie i Lipsku.

Wspólny projekt konserwacji hamburskiego ołtarza przyniósł Muzeum Narodowemu w Warszawie oraz Fundacji Ochrony Zabytków Hamburga złoty medal za »wybitne osiągnięcia w zakresie ochrony zabytków w Europie« na europejskich targach ochrony zabytków i odnowy miast *denkmal 2000* w Lipsku.

⁴⁵⁹ *Restauratorisch-kunsthistorische Begegnung vor dem Hamburger Dombochaltar*, 5.6.1998, kościół St. Jacobi w Hamburgu.